

161351 B
25.1.65 M
NB

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
'S-GRAVENHAGE

MINISTERRAAD
29 JAN. 1965 /3

Besproken; er komt
aanvallende nota

Aan Zijne Excellentie
de Vice Minister-President,
Waarnemend Voorzitter van de
Raad van Ministers
te
's-Gravenhage.

XXXXXXXXX Directie, Afdeling
Directie, Afdeling *Het Nederlandse standpunt inzake*
Onderwerp: de Europese politieke samenwerking

Datum: 21 januari 1965
Kenmerk: DGPZ 10059-453 G.S.
Foto-no.: 761a/65 GEHEIM

TER BEHANDELING IN DE MINISTERRAAD

Naar aanleiding van een in de Ministerraad van 15 dezer
gedaan verzoek om nadere inlichtingen aangaande de stand van
zaken m.b.t. de Europese politieke samenwerking, zij in eer-
ste instantie verwezen naar het schrijven van de Minister
van Buitenlandse Zaken dd. 19 november 1964 DEU 174428-
7104 GS, waarbij een overzicht werd aangeboden van de ont-
wikkelingen aangaande politieke samenwerking in Europa
sedert het afbreken van de onderhandelingen over de toetre-
ding van het Verenigd Koninkrijk tot de E.E.G.

De tekst van het zogenaamde Plan Erhard werd aan de
Ministerraad verstrekt bij schrijven van 5 november 1964
DGPZ 167116-6820 GS. Een analyse van het onderhavige plan
bereikte de Ministerraad bij schrijven van 24 november 1964
DGPZ 177273-7171 GS.

De Italiaanse gedachten aangaande Europese politieke
samenwerking, het zogenaamde Plan Saragat, werd de Minister-
raad bij schrijven van 27 november 1964 DEU 179370-7238 GS
toegezonden, terwijl een analyse van dit stuk volgde bij
schrijven van 1 december 1964 DGPZ 180751-7269 GS.

Een uitvoerige behandeling van het onderhavige onderwerp
vond plaats gedurende de vergadering van de Begrotingscommis-
sie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer op 10 decem-
ber jl. Het standpunt van de Regering is daarbij uitvoerig
door de Minister van Buitenlandse Zaken uiteengezet.

© NA, 2.02.05.02 (Arch. MR) (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 759
http://resources.huygens.knaw.nl/europeaan/graafdoc/L00180

./.

Teneinde een behandeling in de Ministerraad te vereenvoudigen moge hiernevens een samenvatting van het Regeringsstandpunt, zoals dit in de genoemde commissie werd neergelegd, worden aangeboden. Sedertdien hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan, die tot een wijziging van dit standpunt zouden nopen.

Afschrift dezes, alsmede van de bijbehorende bijlage, is spoedshalve rechtstreeks toegezonden aan de Leden van de Ministerraad.

DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN,

w.g. L. de Block

Samenvatting van het regeringsstandpunt inzake de
Europese politieke samenwerking.

De Europese politieke samenwerking heeft onderwerp van uitvoerige bespreking uitgemaakt tijdens de vergadering van de Begrotingscommissie voor Buitenlandse Zaken op 10 december 1964 (Handelingen blz. C 786 - C 799). Bij die gelegenheid is het standpunt van de Regering ten aanzien van de politieke samenwerking en consultatie in Europa en met name ten aanzien van de plannen voor een politieke unie omstandig uiteengezet. In grote trekken kan dit standpunt, waarmede het overgrote deel der afgevaardigden zich in hoofdzaak bleek te kunnen verenigen, als volgt worden weergegeven:

- 1) Naar de overtuiging van de Regering dient het beleid gericht te blijven op het tot stand brengen van een geïntegreerd, open en democratisch Europa.
- 2) Intussen is de Regering bereid tot deelneming aan overleg over de politieke samenwerking tussen de Zes, in geval de vijf andere landen daarop prijs blijken te stellen. Dit overleg zal dienen te worden gevoerd door de Ministers van Buitenlandse Zaken. De Regering stelt de deelneming van het Verenigd Koninkrijk niet als prealabele eis, maar zal wel op deze deelneming, reeds in het beginstadium, aandringen.
- 3) Gezien de bestaande meningsverschillen over de beginselen van de Atlantische en Europese samenwerking is de Regering van mening dat voorshands alleen een losse vorm van samenwerking tussen de Zes, welke niet praejudiciëert op deze beginselen, in aanmerking kan komen.

- 4) Onder de gegeven omstandigheden ziet de Regering geen aanleiding tot enigerlei vorm van institutionalisatie. Zulks houdt in dat het niet wenselijk wordt geacht een verdrag of conventie aan te gaan. Ook tegen de vorming van een internationaal secretariaat of een politieke commissie als bedoeld in het voorstel van de Italiaanse Regering bestaan bezwaren. De Regering staat voorts gereserveerd tegenover de gedachte om een proefperiode vast te stellen aangezien nog niet bij benadering kan worden voorzien of na afloop van een dergelijke periode de als basis voor verdergaande bindingen noodzakelijkemate van overeenstemming over de grondslagen der Europese en Atlantische samenwerking bereikt zou zijn.
- 5) De Regering is bereid tot regelmatige consultaties tussen de Zes over het buitenlands beleid teneinde daardoor tot een betere coördinatie te geraken. Uitgaande van de opvatting dat de verdediging uitsluitend in Atlantisch verband mogelijk is, bestaat bij de Regering overwegend bezwaar tegen het betrekken van defensievraagstukken in het overleg tussen de Zes. Voor bijeenkomsten van de Ministers van Defensie van de Zes bestaat dan ook geen aanleiding. Het voorgaande sluit niet uit dat over de politieke aspecten van militaire aangelegenheden door de Ministers van Buitenlandse Zaken zou kunnen worden gesproken.
- 6) De politieke consultatie zal in geen geval mogen leiden tot aantasting van de Europese gemeenschappen.
- 7) De verschillende bestaande plannen, zoals de gedachten van Minister Spaak en het Italiaanse en Duitse concept, zouden door de Ministers van Buitenlandse Zaken als werkdocumenten kunnen worden gehanteerd.

./.

Als bijlage gaat hiernevens een algemene beschouwing over de problematiek van de Europese politieke samenwerking, opgesteld aan de hand van de terzake door de Minister van Buitenlandse Zaken voor de begrotingscommissie gegeven uiteenzetting.

19 januari 1965

EUROPESE POLITIEKE SAMENWERKING

De spanningen welke reeds enige jaren de Europese en Atlantische samenwerking belemmeren zijn sedert de zomer van 1964 nog duidelijker dan tevoren aan den dag getreden. In het bijzonder spelen hierbij een rol de meningsverschillen tussen de Franse regering en de Bondsregering over de uitvoering van het Frans-Duitse Vriendschapsverdrag. Bij herhaling heeft de Franse President - ook openlijk - aan de Duitse Bondsregering verweten, dat zij in gebreke blijft te voldoen aan de bij Frankrijk bestaande verwachting dat het Frans-Duitse Vriendschapsverdrag tot een gemeenschappelijke Frans-Duitse buitenlandse politiek zou leiden. Aan deze verwijten werd kracht bijgezet met het stellen van concrete eisen tot wijziging van de Duitse houding ten aanzien van de vaststelling van een gemeenschappelijke graanprijs en ten aanzien van de oprichting van een MLF. Dit Franse optreden heeft de reeds bestaande bezorgdheid over de Europese samenwerking en het Atlantisch bondgenootschap nog verder doen toenemen. Het is onder deze omstandigheden begrijpelijk, dat aan velen zich de gedachte opdringt, dat getracht moet worden een modus te vinden, welke zoal niet tot opheffing dan toch tot vermindering van de spanningen zou kunnen leiden. De herleefde belangstelling voor hervatting van het overleg over de organisatie van de politieke samenwerking houdt hiermede verband.

Voor een beoordeling van de mogelijkheden tot verbetering van de situatie is het nodig zich rekenschap te geven van de oorzaken van de bestaande spanningen.

Het ligt niet in de bedoeling hier een uitvoerig overzicht te geven van de voorgeschiedenis. Er kan wel geen twijfel aan bestaan dat de oorzaak voornamelijk, zo niet uitsluitend, is gelegen in het ontstaan van principiële meningsverschillen tussen Frankrijk en de meeste andere betrokken landen met betrekking tot de grondslagen waarop de samenwerking in Europees en Atlantisch verband dient te berusten.

In herinnering moge worden gebracht, dat gedurende vrijwel het gehele vorige decennium tussen de zes landen die tot de Europese gemeenschappen behoren overeenstemming heeft bestaan omtrent de beginselen welke doel en methode van het streven naar Europese eenheid dienden te bepalen. Het is in feite aan deze overeenstemming te danken dat de Europese gemeenschappen in het leven konden worden geroepen.

Bij het sluiten van de desbetreffende Verdragen is uitgegaan van de opvatting dat, ofschoon voorlopig slechts zes landen deelnamen, het streven gericht was op de hereniging van het door historische grenzen verdeelde Europa tot een hechte eenheid, waaraan uiteindelijk in federatieve vorm staatkundige gestalte kan worden gegeven. Zoals in de preambules van deze Verdragen tot uiting is gebracht, is het scheppen van de Europese eenheid niet als een doel op zichzelf te beschouwen, doch dient de bundeling van krachten als een noodzakelijk middel om Europa in de huidige wereld in staat te stellen tot een doeltreffende behartiging van de belangen der eigen volkeren, zowel als tot het vervullen van de taak welke aan Europa in de internationale samenleving toevalt.

In de hiervoor aangegeven doelstellingen ligt besloten, dat de deelneming aan de opbouw van een Verenigd Europa open dient te staan voor alle democratische Europese landen die daartoe bereid zijn.

De uiteindelijke doelstelling van een geïntegreerd Europa impliceert tevens, dat voor de verwezenlijking daarvan naar een bovennationale ordening dient te worden gestreefd. In de Europese Verdragen, welke berusten op de realistische gedachte dat Europa niet in één slag kan worden tot stand gebracht doch dat moet worden begonnen met de versmelting van de essentiële belangen der staten, is dan ook voor dit doel een supranationale vorm van samenwerking gekozen.

De erkenning van de noodzaak, het Verenigd Europa op democratische basis te vestigen, komt in deze Verdragen eveneens tot uitdrukking. Hoewel het daarbij ingestelde parlementair orgaan voorshands slechts over beperkte bevoegdheden

beschikt, ligt in het beginsel van democratische controle besloten dat naarmate de integratie voortschrijdt deze bevoegdheden zullen worden uitgebreid.

Tenslotte moet eveneens als een grondslag van de Europese samenwerking worden beschouwd de opvatting dat een nauwe aaneensluiting van de Atlantische landen niet alleen in de huidige situatie, doch evenzeer en wellicht in nog sterkere mate in de toekomst, voorwaarde is voor het waarborgen van veiligheid en vrijheid en voor het uitoefenen van een constructieve invloed op het wereldgebeuren.

In het najaar van 1960 is aan de hierboven bedoelde periode van overeenstemming tussen de zes landen een einde gekomen. In de loop van de maand augustus van dat jaar heeft de Franse President met de regeringschefs en Ministers van Buitenlandse Zaken der andere vijf landen besprekingen gevoerd teneinde hen in te lichten over de denkbeelden welke in den vervolge de politiek van Frankrijk zouden bepalen. Op 5 september daaraan volgende heeft het Franse staatshoofd in een persconferentie zijn politieke conceptie bekend gemaakt. Daarmede kwam duidelijk vast te staan dat de politiek van Frankrijk sinds de instelling van de Vijfde Republiek een fundamentele wijziging had ondergaan.

Ter verduidelijking van de principiële verschillen tussen de opvattingen van de huidige Franse regering en de tevoren ook door Frankrijk aanvaarde beginselen is het nodig, ook de hoofdzaken van de Franse conceptie weer te geven. Daartoe moge successievelijk een viertal punten worden gereleveerd, welke in de Franse conceptie een belangrijke rol spelen.

In de eerste plaats moet worden gewezen op de bijzondere betekenis welke aan de soevereine staat en de nationale zelfstandigheid worden toegekend. Hierin ligt het uitgangspunt voor de zienswijze van de Franse President op de Europese eenwording. Zoals bekend, verwerpt het Franse staatshoofd de gedachte aan de integratie van Europa, waarin de staten hun identiteit zouden verliezen. Ditzelfde geldt uiteraard ook voor het streven naar een federatie, hetwelk als een gevaarlijke illusie wordt gekenschetst. Een federale organisatie, steunend op een

"Executieve", toegerust met aan de nationale regeringen onttrokken bevoegdheden en een parlement zonder nationale qualificaties, zou niet in staat zijn tot het voeren van een politiek (vgl. persconferentie van President de Gaulle van 23 juli 1964). De opvatting, dat uitsluitend regeringen tot het nemen van politieke besluiten in staat zijn leidt tot de als "l'Europe des patries" bekende constructie, volgens welke de Europese eenheid zou moeten worden tot stand gebracht door samenwerking tussen de soevereine staten.

In dezelfde gedachtengang past het Franse standpunt ten aanzien van de betekenis van de Europese gemeenschappen en de supranationale samenwerking. De gemeenschappen worden beschouwd als technische organisaties, welke - binnen de grenzen van de desbetreffende Verdragen - een nuttige taak kunnen vervullen voor de economische samenwerking.

Als tweede punt valt te noemen de inhoud welke in de Franse opvatting aan het begrip "Europa" wordt gegeven. De verschillende uitspraken van de Franse President laten nauwelijks ruimte voor twijfel, dat in het beeld van Europa dat hem voor ogen staat slechts plaats is voor de zes continentale landen. In dit verband moge in het bijzonder worden verwezen naar de door President de Gaulle tijdens zijn bekende conferentie op 16 januari 1963 gegeven uiteenzetting, welke een einde maakte aan de onderhandelingen over de toetreding van Engeland tot de EEG. Ter toelichting van zijn besluit tot afbreking van de onderhandelingen heeft de Franse President bij die gelegenheid de redenen opgesomd waarom de continentale landen zijns inziens van nature bij elkaar behoren en Engeland daarvan zozeer verschilt dat het voorlopig niet tot Europa kan worden gerekend.

Het derde belangrijke element in de conceptie van de Franse President is de gedachte aan de grote historische rol van Europa. De houding van Frankrijk ten aanzien van de Atlantische samenwerking wordt bepaald door de mening dat het Europa van heden zich voldoende hersteld heeft van de gevolgen van de laatste wereldoorlog om de aan het oude Europa toekomende plaats in de wereld weder in te nemen. In de gedachtengang van de Franse

President zal het verbonden Europa dienen op te treden als een zelfstandige wereldmacht naast de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie. Aan de vereiste zelfstandigheid van deze wereldmacht kan alleen een Europees Europa voldoen, dat niet langer politiek en militair afhankelijk is van Amerika.

In dit licht dienen te worden gezien de reacties van President de Gaulle zowel met betrekking tot de door Engeland met de Verenigde Staten afgesloten Nassau-overeenkomst, als met betrekking tot het Duitse voornemen tot deelneming aan een multilaterale kernmacht. Het aangaan van speciale militaire bindingen met Amerika wordt in strijd geacht met de vorming van een Europees Europa.

Het Atlantisch bondgenootschap is alleen aanvaardbaar als een zuiver militaire alliantie, doch tegen de geïntegreerde militaire structuur van de NAVO bestaat principieel bezwaar. Het zou in de toekomst een alliantie dienen te worden, waaraan Europa evenals de Verenigde Staten als zelfstandige wereldmacht deelneemt.

Het pleidooi dat President de Gaulle in zijn 22 november 1964 te Straatsburg gehouden rede heeft gevoerd voor een zelfstandige Europese defensie en daarmee tegen Duitse deelneming aan een MLF, moet uiteraard ook in dit verband worden beschouwd. Het spreekt voorts vanzelf dat de door het Franse staatshoofd gevoelde noodzaak van onafhankelijkheid van de Verenigde Staten reliëf verleent aan de waarde welke hij aan het bezit van een Franse "force de frappe" toekent.

Tenslotte moet nog het vierde punt worden genoemd, dat voor een inzicht in de betekenis van de Franse politieke conceptie van belang is.

Het ligt in de rede, dat de Franse opvattingen aangaande Europese en Atlantische samenwerking verweven zijn met nationale doelstellingen. Dit zal in meerdere of mindere mate in de politiek van iedere regering het geval zijn. Het is dan ook geenszins als onwelwillende critiek bedoeld wanneer hier de veronderstelling wordt uitgesproken, dat in de gedachtengang van de Franse regering aan Frankrijk een leidende rol toevalt in het Europese Europa der Zes. Het is in feite moeilijk denkbaar dat deze voor de hand liggende gedachte in de politieke overweegingen van

de Franse regering geen rol zou spelen. Hieraan moet echter worden toegevoegd, dat het eveneens begrijpelijk is, dat in brede kring de indruk bestaat, dat de hier bedoelde gedachte mede van invloed is op de afwijzende houding van Frankrijk ten opzichte van de deelneming van het Verenigd Koninkrijk aan de EEG zowel als aan eventuele politieke constructies.

Omtrent de samenhang tussen de Franse politieke conceptie en het denkbeeld van de vorming van een Europese politieke unie kan geen onzekerheid bestaan. Toen de Franse President in het najaar van 1960 zijn opvattingen betreffende de Europese politieke samenwerking ontvouwde, heeft hij daarbij tevens de vorming van een politieke unie ter verwezenlijking van zijn conceptie voorgesteld. Bij alle daarop volgende discussies is de Franse regering steeds blijven uitgaan van de opvatting, dat een organisatie van de politieke samenwerking moet dienen tot het realiseren van de Franse opvattingen. Dat in dit standpunt geen wijziging is gekomen, blijkt ook duidelijk uit de verklaringen van President de Gaulle tijdens de persconferentie van 23 juli 1964. Nadat hij nogmaals het streven naar een Europese federatie had gewraakt, heeft hij in aansluiting daaraan gezegd dat zijn voorstel tot vorming van een politieke unie diende om te voorkomen dat Europa verstrikt zou raken in de "artificieuse entreprise" van de integratie-politiek.

In dit verband valt voorts te wijzen op een uitspraak welke Minister Couve de Murville heeft gedaan tijdens een rede in de Assemblée Nationale op 3 november 1964. Sprekende over de mogelijkheid van het weder opvatten van overleg over de vorming van een politieke unie, zeide de Franse minister, dat terzake met behoedzaamheid diende te worden opgetreden, aangezien een nieuw échec onherstelbare gevolgen zou kunnen hebben. Allereerst zou dienen vast te staan dat fundamenteel overeenstemming bestaat over de doelstellingen der politieke samenwerking. Voor wat Frankrijk betreft omschreef hij deze doelstellingen als de vaststelling en de uitvoering van een gemeenschappelijke buitenlandse politiek, zomede een samenwerking op het gebied van de defensie, welke zich zou kunnen ontwikkelen tot een gemeenschappelijk Europees defensiebeleid.

Ter verduidelijking van de Franse zienswijze omtrent het doel van georganiseerde politieke samenwerking moge enkele punten uit de voorgeschiedenis worden gereleveerd.

Zoals bekend werd op initiatief van de Franse President op 21 februari 1961 een topconferentie te Parijs gehouden, welke zou dienen voor een gedachtenwisseling over de door de Franse President bekend gemaakte denkbeelden. In werkelijkheid bleek de bedoeling te zijn, dat zonder verder voorafgaand overleg aanstonds zou worden overgegaan tot aanvaarding van een door President de Gaulle en de toenmalige Bondskanselier Dr. Adenauer opgestelde ontwerp-overeenkomst tot instelling van een politieke unie. Uiteraard waren de toenmalige Minister-President, Prof. J.E. de Quay, en minister Luns hiertoe niet bereid, ook al bevonden zij zich daarmee in een geïsoleerde positie.

De conferentie te Parijs eindigde met een besluit tot instelling van een studie-groep, waarvan het verslag onderwerp van bespreking uitmaakte tijdens een tweede topconferentie te Bonn op 18 juli 1961. Op deze conferentie werd overeenstemming bereikt over een gemeenschappelijk communiqué, waarvan de moeizaam opgestelde tekst voor alle deelnemers voldoende ruimte liet om daaraan hun eigen interpretatie te geven. In dit communiqué werd vermeld, dat de betrokken landen in beginsel voornemens waren tot de instelling van een politieke unie, terwijl aan de reeds genoemde studie-commissie werd opgedragen een statuut uit te werken voor een dergelijke unie. Aan het in het communiqué tevens uitgedrukte voornemen tot het houden van regelmatige bijeenkomsten op het niveau van de regeringsleiders is geen uitvoering gegeven, aangezien daarvan aan Franse zijde geen nut meer werd verwacht in verband met de verdere ontwikkelingen.

De studie-commissie, bekend onder de naam commissie Fouchet (later Cattani), is er niet in geslaagd de haar opgedragen taak tot het uitwerken van een unie-statuuat te vervullen. De werkzaamheden van de commissie werden op 17 april 1962 beëindigd. Hierop zal hieronder nog nader worden teruggekomen. Thans moge echter eerst iets in het algemeen worden gezegd over de inhoud van het tijdens de eerste topconferentie ter tafel gebrachte plan voor een politieke unie, hetwelk als model heeft gediend voor

alle later opgestelde plannen.

De in het Franse plan voorgestelde opzet van een politieke unie was berekend, zoals niet anders te verwachten was, op de verwezenlijking van het Europa dat President de Gaulle voor ogen staat. De hoofdzaak van het plan was de instelling van een Raad van Regeringsvertegenwoordigers, die regelmatig zou vergaderen op het hoogste niveau van staatshoofden en regeringsleiders dan wel op het niveau van Ministers van Buitenlandse Zaken, terwijl verder de mogelijkheid werd voorzien van instelling van andere ministeriële comité's, met name van de Ministers voor culturele zaken. Wat betreft de doelstellingen, heeft steeds het accent zwaar gelegen op de vaststelling van een gemeenschappelijk buitenlands beleid.

Ter voorkoming van een misverstand dat nogal eens blijkt te bestaan, moge er met nadruk op worden gewezen, dat het nooit de Franse bedoeling is geweest dat de bijeenkomsten van regeringshoofden en Ministers van Buitenlandse Zaken alleen zouden dienen voor consultatie, informatie en harmonisatie. Het is steeds de bedoeling geweest dat de Raad van Regeringsvertegenwoordigers beslissingen zou nemen over het gemeenschappelijk te voeren buitenlands beleid, waaraan de deelnemende landen gebonden zouden zijn. Teneinde de functie te karakteriseren, welke deze Raad in de Franse conceptie zou dienen te vervullen, kan worden gesteld dat deze bedoeld is de plaats in te nemen van de door de Franse President afgewezen federale regering.

Zoeven is reeds opgemerkt dat dit plan tot model heeft gediend voor alle verdere plannen. Deze opmerking betreft in het bijzonder de institutionele opzet, met name de instelling van regelmatige bijeenkomsten op verschillend niveau van raden van regeringsvertegenwoordigers. In dit opzicht is er weinig variatie te zien in alle tot dusver ontworpen plannen, met inbegrip van de recente voorstellen van de regeringen van de Bondsrepubliek en van Italië.

Het is dan ook niet onbegrijpelijk, dat de gemiddelde krantenlezer zich wel eens afvraagt waarom de regeringen nu eigenlijk geen overeenstemming kunnen bereiken. De reden is natuurlijk, dat er in de plannen wel degelijk verschillen bestonden welke een

principeel karakter droegen. De pogingen van de Commissie Fouchet tot het uitwerken van een statuut zijn uiteindelijk gestrand op het ontstaan van meningsverschillen over modaliteiten, welke onoverbrugbaar waren omdat zij in werkelijkheid verband hielden met principeel tegengestelde opvattingen. Men denke hierbij in het bijzonder aan de Franse weigering tot het aanvaarden van een herzieningsclausule, welke beoogde de mogelijkheid tot voortzetting van de integratie-politiek open te houden. De langdurige en moeizame besprekingen in de Commissie Fouchet waren het gevolg van de pogingen van de vijf andere landen de Franse plannen op zodanige wijze te amenderen, dat deze niet meer in strijd zouden zijn met de in de andere landen bestaande opvattingen omtrent de grondslagen van de Europese en Atlantische samenwerking.

In aansluiting aan hetgeen zojuist is opgemerkt over de besprekingen in de Commissie Fouchet mogen enkele punten uit de Duitse en Italiaanse plannen worden vermeld, welke op de beginselen betrekking hebben.

Allereerst valt op te merken, dat volgens de Italiaanse voorstellen zou dienen te worden begonnen met de vaststelling van een gemeenschappelijke verklaring waarin de beginselen worden opgesomd waarop de politieke samenwerking zou berusten; het Italiaanse document bevat een ontwerp voor deze beginselverklaring.

In het politieke gedeelte van de Duitse voorstellen wordt gesteld, dat de Bondsregering blijft streven naar een federatief, politiek en economisch verenigd, democratisch Europa en dat de verbondenheid tussen het zich verenigend vrije Europa en Noord-Amerika uitdrukking dient te vinden in een versterking van het Atlantisch bondgenootschap. In het stuk wordt echter niet aangegeven op welke wijze in concreto de voortzetting van dit streven in het kader van de politieke unie zou dienen te worden verzekerd.

Het Duitse stuk bevat voorts de suggestie, dat de Raden van Ministers zouden moeten worden bijgestaan door een raadgevende commissie, waarvan de leden, wier aantal niet wordt genoemd, door de regeringen in gemeenschappelijk overleg zouden worden benoemd. Aan deze commissie zou onder meer opgedragen worden voorstellen voor een definitief unie-verdrag te doen. Bij de uitoefening van hun taak zouden de leden der commissie zich alleen door het gemeenschappelijk belang der Lid-Statens mogen doen leiden. Deze suggestie is kennelijk ontleend aan een door Minister Spaak in een vergadering van de WEU Assemblée geopperde gedachte en heeft ten doel in de intergouvernementele vorm van samenwerking van den beginne een supranationaal element te brengen. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat Minister Spaak in de beperking van het aantal leden tot drie een waarborg zag voor hun onafhankelijkheid, welke onduidelijk zou worden wanneer in de commissie de nationaliteit van de zes landen zou zijn vertegenwoordigd. Deze beperking is echter in het Duitse voorstel niet overgenomen.

Op dit punt bestaat een duidelijk verschil tussen het Duitse en het Italiaanse voorstel. Het Italiaanse voorstel

voorstel voorziet geheel overeenkomstig het oorspronkelijke Franse "plan-Fouchet" in de instelling van een "commission politique", samengesteld uit regeringsvertegenwoordigers, welke commissie de ministeriële zittingen zou voorbereiden en in het bijzonder "politiques communes" zou uitwerken. Voorts wordt voorzien in de instelling van een secretariaat ten behoeve van deze "commission politique". Hier is dus geen sprake van een embryo van een supranationaal orgaan.

Een ander verschil tussen de Duitse en de Italiaanse voorstellen is, dat in het Duitse plan wel regelmatig bijeenkomsten van de Ministers van Defensie zijn voorzien, terwijl in het Italiaanse plan daarover niet wordt gesproken. Wèl wordt in het Italiaanse document gesteld, dat defensie-aangelegenheden, voorzover zij hun weerslag vinden in de buitenlandse politiek, in het algemeen kunnen worden behandeld door de Ministers van Buitenlandse Zaken.

De Bondsregering stelt dat het Europese Parlement van het begin af aan bij de politieke samenwerking dient te worden betrokken. Het Duitse document geeft echter verder niet aan op welke wijze dit zou dienen te geschieden.

De Italiaanse regering stelt voor, dat gedurende het jaarlijkse colloque tussen het Europese Parlement en de executieve organen van de gemeenschappen een debat zal worden gewijd aan de politieke Europese problemen, op basis van een rapport hetwelk door de regeringen zal worden ingediend.

Tenslotte moet nog worden vermeld, dat zowel in de Duitse als in de Italiaanse voorstellen wordt uitgegaan van de ook reeds eerder door Minister Spaak geuite gedachte, dat in verband met de bestaande meningsverschillen tussen de Zes de instelling van een definitieve politieke unie voorshands niet te verwezenlijken is. Derhalve zou moeten worden begonnen met een preliminaire overeenkomst, welke een voorlopige regeling zou dienen te bevatten voor politieke samenwerking gedurende een proefperiode, met de bepaling dat over een zeker aantal jaren de beslissing tot instelling van een definitieve politieke unie zou worden genomen.

Hierbij moet worden aangetekend, dat de overweging waarop het voorstel berust tot vaststelling van een van tevoren tot een bepaald aantal jaren gelimiteerde proefperiode niet duidelijk is. Het lijkt immers niet wel mogelijk tevoren een tijdstip aan te geven voor het nemen van een definitieve beslissing, terwijl niet te voorzien is of alsdan de thans ontbrekende overeenstemming over de principiële grondslagen, waarop de politieke unie zou moeten berusten, wel zal zijn bereikt.

Men kan de gedachtengang in zoverre volgen, dat het wenselijk wordt geacht, gezien de bestaande meningsverschillen, een modus te vinden om te geraken tot een lossere vorm van politieke samenwerking, welke niet prejudicieert op de beginselen.

Zoals door de Minister-President en door Minister Luns reeds herhaaldelijk is te kennen gegeven, is de Regering bereid ieder voorstel dat tot verbetering van de huidige situatie kan leiden te bestuderen. In deze geest beraadt de Regering zich uiteraard ook over de Duitse en Italiaanse voorstellen.